

**LANDSSAMTÖK
LÍFEYRISSJÓÐA**

Alþingi
Erindi nr. P 141/803
komudagur 3.12.2012

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 30. nóvember 2012

Umsögn frá Landssamtökum lífeyrissjóða (LL) um tillögu til þingsályktunar um endurskipulagningu á lífeyrissjóðakerfinu, 40. mál.

Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis hefur með tölvupósti til LL þann 20. nóvember sl. óskað eftir umsögn um framangreinda þingsályktunartillögu.

Af greinargerð með tillögunni er ljóst, að markmið flutningsmanns er að minnka vægi lífeyrissjóðanna og auka hlut almennatrygginga í lífeyrisgreiðslum til landsmanna í framtíðinni. Með því telur flutningsmaður að dregið verði úr þeirri taps- eða rýrnunaráhættu sem felist í sjóðsmýndunarkerfi.

Landssamtök lífeyrissjóða mæla gegn samþykkt tillögunnar og telja minni áhættu felast í sjóðsöfnun en gegnumstreymiskerfinu sem flutningsmaður vill leggja aukna áherslu á.

Víða um heim, þar á meðal í þeim löndum sem Ísland er helst borið saman við, hafa stjórnvöld miklar áhyggjur af vanda gegnumstreymiskerfisins vegna fyrirsjáanlegrar mannfjöldaþróunar. Ellilífeyrisþegum mun fjölga hratt á komandi áratugum en á sama tíma hægir mjög á fjölgun íbúa á vinnumarkaðsaldri og í sumum löndum mun þeim beinlínis fækka. Með gegnumstreymi standa þegar á vinnumarkaði straum af lífeyrisgreiðslum með sköttum af atvinnutekjum. Elliframfærslubyrði (e. old age support ratio) er mæld sem hlutfall aldraðra íbúa af fjölda fólks á vinnumarkaði. Þetta hlutfall verður mun óhagstæðara á komandi áratugum en verið hefur og ljóst er að stjórnvöldum mun reynast mjög torvelt að veita öldruðum nægilegan lífeyri, jafnvel þótt gripið verði til ýmissa ráðstafana til að draga úr byrðinni með breytingum á þeim reglum og viðmiðum sem gilt hafa undanfarna áratugi.

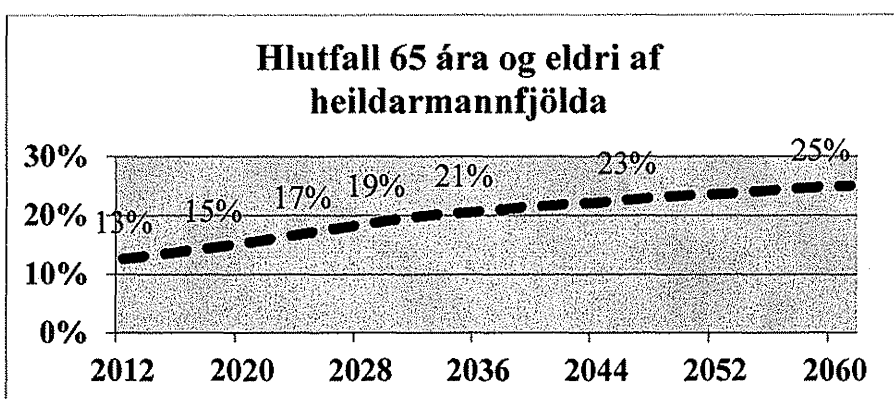
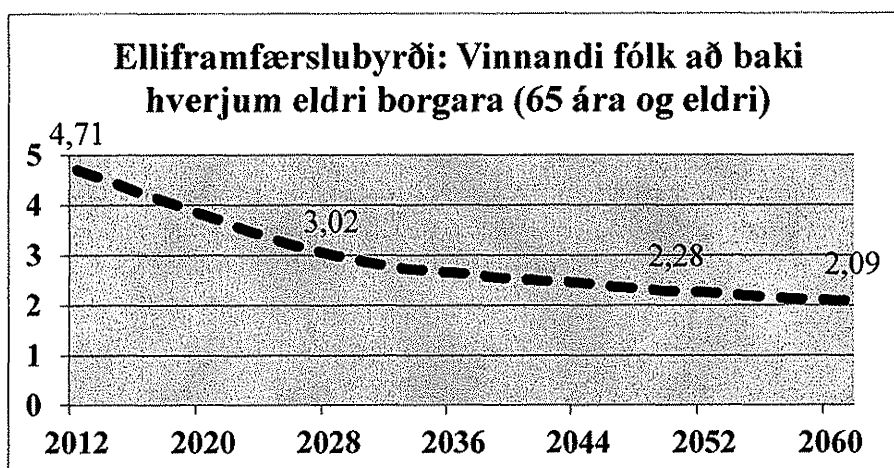
Meðal þeirra ráðstafana sem gripið hefur verið til er að auka áherslu á sjóðsöfnun, m.a. með skylduaðild að starfstengdum lífeyrissjóðum, en einnig með hækkun lífeyristökualdurs og lækkun grunnlífeyris almennatrygginga, einkum með tekjutengingu.

Þótt sjóðsöfnun sé almennt talin eftirsóknarverð, hafa stjórnvöld víða átt erfitt um vik að auka hana. Slík breyting felur í sér að núverandi kynslóðum á vinnumarkaði verði gert bæði að standa undir sparnaði vegna eigin ellilífeyris og að greiða með sköttum fyrir ellilífeyri gamla fólksins. Kjör almennings hafa einfaldlega ekki staðið undir slíkum byrðum. Því er hæpið að draga þá ályktun af núverandi skipan lífeyriskerfa í þessum löndum að það sé draumastaðan að mati stjórnvalda. Hitt er miklu nær sanni að stjórnvöld hafi ekki treyst sér til að breyta tilhöguninni nema smám saman á löngum tíma.

Þótt aldurssamsetning íslensku þjóðarinnar hafi í seinni tíð verið mjög hagstæð í alþjóðlegum samanburði mun hún breytast hratt á komandi áratugum og nálgast mjög þá óhagstæðu stöðu sem margar þjóðir glíma við.

Í riti Efnahags- og framfarastofnunar Evrópu (OECD) um lífeyrismál, Pensions at a Glance, frá árinu 2011, er tafla sem sýnir elliframfærslubyrði 42 ríkja allt frá 1950 til 2050. Miðað er við íbúa 65 ára og eldri sem hlutfall af íbúafjölda 20-64 ára. Hér verður til einföldunar tekinn samanburður Íslands við 27 ríki Evrópusambandsins, enda er innan þess hóps að finna flest þau lönd sem Ísland er tíðum borið saman við. Þar kemur fram að árið 1950 var staðan áþekkt, á Ísland voru 6,91 íbúi á vinnumarkaðsaldri fyrir hvern íbúa 65 ára og eldri, en í fyrrgreindum Evrópuríkjum voru íbúarnir 6,57. Árið 2010 hafði talan á Íslandi lækkað í 5,15 en var komin niður í 3,51 í Evrópuríkjunum. OECD spáir að árið 2050 verði tölurnar 2,01 fyrir Ísland en 1,80 fyrir Evrópuríkin. Bilið mun þannig minnka, þótt það hverfi e.t.v. ekki alveg,

Nýjasta spá Hagstofunnar um mannfjölda á Íslandi, birt árið 2012, er hagstæðari, gerir ráð fyrir að hlutfallið verði 2,28 árið 2050 en haldi áfram að lækka og verði 2,09 árið 2060. Milli spánna er bitamunur en ekki fjár. Vandinn vex óhjákvæmilega hér á landi á komandi áratugum.

Heimild: Mannfjöldaspá Hagstofunnar 2012 (meðalspá).

Framfærslubyrðin eykst einnig af öðrum ástæðum. Með fjölgun aldraðra sem jafnframt lífa lengur en áður munu útgjöld til heilbrigðismála og langtímavistunar aldraðra óhjákvæmilega aukast. Heildarbyrði hins opinbera vegna aldraðra mun því aukast verulega frá því sem nú er og að öllum líkindum mun hraðar en skatttekjur vegna fjölgunar vinnandi handa.

Landssamtök lífeyrissjóða telja að heppilegasta leiðin og jafnvel sú eina færa til að bregðast við vaxandi vanda í þessum efnum sé sjóðsöfnunarkerfi, þar sem hver kynslóð leggur til hliðar til að eiga fyrir ellilífeyri sínum og reiðir sig í litlum mæli á almannatryggingar. Færð hafa verið rök fyrir því að tekjuskattur af ellilífeyri muni eftir 25-30 ár standa undir heildar-útgjöldum íslenska ríkisins vegna aldraðra. Núverandi lífeyrisskerfi mun þannig með sjóðsöfnun verða sjálfbært og útgjöld almannatrygginga vegna ellilífeyris munu lækka hlutfallslega frá því sem nú er og fara þá einkum til öryrkja og annarra þeirra sem ekki ná fullri uppsöfnun í lífeyrissjóðum.

OECD hefur um langt skeið mælt með þriggja stoða lífeyriskerfi. Fyrsta stoðin, almannatryggingar (samtrygging), á að tryggja framfærslu þeirra sem ekki fá nægilegan lífeyri úr annarri stoðinni. Önnur stoðin, starfstengdu lífeyrissjóðirnir (samtrygging), á að vera meginstoðin, ef kostur er, og tryggja hæfilegan lífeyri eftir fulla starfsævi. Þriðja stoðin, viðbótarlífeyrissparnaður (séreign), á að vera valkvæð og gefa möguleika á auknu ráðstöfunarfé eftir starfslok eða meiri sveigjanleika við starfslok.

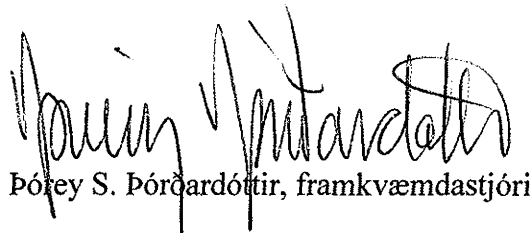
Íslenska lífeyrissjóðakerfið hefur oft verið tekið sem dæmi um vel heppnaða útfærslu á tillögum OECD. Fyrirgreind þingsályktunartillaga snýst um að breyta stefnunni og hverfa frá þeirri tilhögun sem aðrar þjóðir telja eftirsóknarverða. Því mæla Landssamtök lífeyrissjóða gegn samþykkt tillögunnar.

Þrátt fyrir þetta geta landssamtökin tekið undir með flutningsmanni um að umbóta sé þörf vegna stærðar sjóðanna í hagkerfinu. Nauðsynlegt er að auka heimildir lífeyrissjóðanna til að fjárfesta utan lands og er það miklu heppilegra úrræði en að leitast við að draga úr sparnaði og sjóðsöfnun. Benda má á fordæmi Norðmanna sem skylda Olíusjóðinn svonefnda til að fjárfesta einungis erlendis. Þeim sjóði er ætlað að verða burðarás í lífeyriskerfinu eftir nokkra áratugi þegar aldurssamsetning er orðin mun óhagstæðari en nú. Einnig má benda á að almennt leggja þau ríki sem Ísland er tíðum borið saman við engar hömlur á fjárfestingar lífeyrissjóða erlendis.

Með vísan í ofangreint geta Landssamtök lífeyrissjóða ekki stutt tillögur sem miða að því að draga úr vægi sjóðsöfnunar, en mikilvægt er að yfirfara fjárfestingarheimildir sjóðanna með það í huga að tryggja áhættudreifingu.

Virðingarfyllt,

f.h. Landssamtaka lífeyrissjóða

Þórey S. Þórðardóttir, framkvæmdastjóri